

Rubus idaeus L. = melin (Bălți; fructele se numesc « meline » = smeura noastră).

Rumex Patientia L. = stejia (Bălți).

Salsola Kali L. = ciurlani (planta uscată rostogolită de vânt) (reg. Soroca).

Salvia nemorosa L. = corovatic (Bălți).

Salvia officinalis L. (cultivată) = șalvie (Măn. Dobrușa).

Syringa vulgaris L. = liliac (Vertiujeni).

Tussilago farfara L. = podval (Bălți).

Verbascum phlomoides L. = lumânărica Domnului (Bălți).

Xanthium spinosum L. = schini (Vertiujeni).

AL. BORZA

8. SUPRANUME COLECTIVE INTERCOMUNALE

Materialul foarte bogat — și care în cea mai mare parte așteaptă încă să fie studiat — cuprins în răspunsurile la Chestionarul IV¹⁾, alcătuite de către membrii corespondenți ai Muzeului Limbii Române și completat cu acela adunat până la 1935 de către anchetorii pentru Atlasul Liguistic al României, ne dă prilejul să examinăm în rândurile de mai jos supranumele colective intercomunale, adică numele de batjocură pe care locuitorii diferitelor comune învecinate din toate regiunile țării și le dau reciproc.

Asemenea supranume nu sunt un produs exclusiv al spiritului românesc. Ele se cunosc din cele mai vechi timpuri și literatura populară (mai ales cea satirică) a tuturor popoarelor e plină de aluzii sarcastice, sau de supranume colective, adresate din partea unui nucleu social, altuia -).

Deși întrebuițarea supranumelor colective intercomunale e cunoscută pretutindeni la noi, ea se manifestă totuși incomparabil mai mult în anumite regiuni decât în altele. Astfel, după materialul pe care-l avem la dispoziție, regiunea care cunoaște cele mai multe

¹⁾ *Nume de loc și Nume de persoană*, Cluj, 1930.

²⁾ BRUNO MIGLIORINI, *Spunti di motteggio popolare. I soprannomi etnici e locali*. Extras din « Atti de I Congresso Nazionale delle tradizioni popolari », Firenze, Maggio 1929, schițează în trăsături sumare dar sigure interesul față de aceste supranume, fixând metoda de cercetare asupra lor.

supranume și le întrebuițează pe o scară mai întinsă, e Țara Oltului și Țara Bârsei; urmează Maramureșul, Valea Someșului, Țara Oașului, Banatul și Valea Mureșului. Mai puțin întrebuițate sunt în Moldova, la Moți și în Crișana.

Supranumele de care ne ocupăm numai rareori sunt lipsite de nota sarcastică. De cele mai multe ori ele sunt invective usturătoare, menite să biciuiască apucăturile rele, să ironizeze ocupația, obiceiurile locale, felul de a vorbi, de a se îmbrăca și de a se nutri, aspectul fizic și psihic, originea socială și etnică, într'un cuvânt toate aspectele vieții indivizilor, fie prezente, fie trecute. Toate acestea nu se stigmatizează prin mijlocul unui singur element al limbii, printr'un singur cuvânt de batjocură, ci adesea prin două, sau chiar mai multe. În multe cazuri locuitorii aceleiași localități poartă simultan mai multe nume de batjocură, date fiecare în parte de către locuitorii diverselor sate învecinate.

Adesea locuitorii satelor vecine se iau în batjocură prin versuri satirice, prin câte o frază sugestivă sau prin câte o snoavă în care se povestește o întâmplare în care locuitorii batjocoriți ai satului vecin ar fi avut un rol ridicol.

Ne-am ocupat amănunțit, într'o lucrare specială mai mare, de felul cum se nasc, cum trăiesc și cum se răspândesc supranumele, încât în paginile de față nu mai revenim asupra celor expuse acolo ¹⁾, ci ne mulțumim să expunem materialul care ne stă la dispoziție din zvoarele citate.

1. Următoarele supranume colective indică așezarea geografică a localității celor vizate de ele: *Delureni* (96) ²⁾, *Gelureni* (Rona, 273

¹⁾ ȘTEFAN PAȘCA, *Nume de persoană și nume de animale în Țara Oltului*. Academia Română. Studii și cercetări (supt tipar).

²⁾ Numărul din paranteză este numărul topografic al sectorului din harta pe care-am întocmit-o după harta ALR și aceea a răspunsurilor la chestionar. Iată legenda acelei hărți:

15 = Cornea-Severin, 18 = Cornereva-Severin, 20 = Feneș, 22 = Răcășdia-Caraș, 29 = Ramna-Caraș, 30 = Gherman-Timiș, 42 = Chișoda-Timiș, 46 = Nerău-Timiș, 49 = Săcusigiu-Timiș, 62 = Șebiş-Arad, 63 = Agrigiu-Arad, 66/a - Gurahonț-Arad, 66/b = Saturău-Arad, 68 = Baia-Arad, 70 = Galșa-Arad, 86 = Sălciva-Severin, 89 = Stejar-Arad, 91 = Vașcău-Bihor, 96 = Certeje-Turda, 99 = Brădești-Alba, 101 = Rimetea-Alba, 102 = Feneș-Alba, 104 = Pancu-Hu-

= «cei cari locuiesc în satul așezat pe dealuri», *Jghirari* (455), derivat din rut. *žbir* = luncă, livadă cu tufiș; teren de pășunat sterp; ostrov (Żeleichowski, I 218) cu suf. — a r < — a n, *Orășeni* (Timișoara 42, Luța 175 g) = cei cari (se consideră că) locuiesc în oraș, *Pădureni* (174/d, Poenița 273, Buzdugan-Luminești 816), *Pădurari* (Turbata 377, Iapa 550/b) = cei cu satul aproape de pădure, *Șeseni* (Guruslău, 273) = cei cu satul la șes, *Tufari* (Viștea de Sus, 177/b) = cei cu satul în preajma tufișului, *Gidicani* (264) = *vidicani* (deriv. din ung. *vidék*), cf. *Iățureni*.

În cazul lui *Țuțuieni* (Șercaia 177/b, Brașov-vechiu 180) avem de a face cu un supranume colectiv devenit supranumele locuitorilor dintr'o întreagă regiune: «cioban din Ardeal; țărănoiu, bădăran» (CADE). Alte asemenea supranume, sunt: *Mocani* (101, Acuari 117, Poiana 178/a, Șinca Nouă 178/b, Bacău 180, 591); *Momârlani*

---

nedoara, 106 = Curechiu-Hunedoara, 109 = Băița-Hunedoara, 110 = Balșa-Hunedoara, 113 = Berthelot-Hunedoara, 114 = Fărcădinul de sus-Hunedoara, 117 = Tărtăria-Alba, 118 = Pui-Hunedoara, 132 = Călnic-Alba, 136 = Benic-Alba, 137 = Meșcreac-Alba, 139 = Decea-Alba, 149 = Niraștău-Mureș, 159 = Paloș-Târnava Mare, 161 = Soarș-Făgăraș, 162 = Boholt-Făgăraș, 164 = Fântâna-Târnava Mare, 166 = Calbor-Făgăraș, 170 = Oprea Cârțișoara-Făgăraș, 170/a = Cârța Oltului-Făgăraș, 171/a = Porumbacul de Jos-Făg., 171/b = Porumbacul de Sus-Făg., 172 = Arpașul de Sus-Făg., 172/b = Arpașul de Jos-Făg., 172/c = Rucăr-Făgăraș, 172/d = Șomartin-Făg., 173 = Viștea de Jos-Făg., 174/a = Breaza-Făg., 174/b = Pojorta-Făg., 174/c = Iași-Făg., 174/d = Dejani-Făg., 174/e = Telechi-Recea-Făg., 174/f = Berivoii Mari-Făg., 174/f = Berivoii Mici-Făg., 175/a = Olteț-Făg., 175/b = Voivodeni Mari-Făg., 175/c = Voila-Făg., 175/d = Dridif-Făg., 175/e = Beclean-Făg., 175/f = Luța-Făg., 175/g = Ludișor-Făg., 176/a = Ileni-Făg., 176/b = Mândra-Făg., 176/c = Răușor-Făg., 176/d = Făgăraș, 176/f = Galați-Făg., 176/g = Toderița-Făg., 177/a = Comăna de Sus-Făg., 177/b = Părau-Făg., 177/c = Grid-Făg., 177/d = Bucium-Făg., 177/e = Șercaia-Făg., 178/a = Șinca Nouă-Făg., 178/b = Șinca Veche-Făg., 178/c = Perșani-Făg., 179 = Zărnești-Brașov, 180 = Schei-Brașov, 180/a = Brașov-Dârste, 182 = Săcele-Brașov, 198 = Poiana-Sărată-Trei Scaune, 217 = Poiana Ilvei-Năsăud, 218 = Prundul Bărgăului-Năsăud, 223 = Șieuț-Năsăud, 232 = Coronca-Mureș, 236 = Tășnad-Sălaj, 244 = Icland-Mureș, 249 = Buru-Turda, 252 = Triteni-Turda, 259 = Corvinești-Năsăud, 261 = Jidovița-Năsăud, 262 = Salva-Năsăud, 264 = Runcul Salvei-Năsăud, 264/a = Coșbuc-Năsăud, 269 = Târlisua-Someș, 270 = Rebra-Năsăud, 273 = Ciocmani-Sălaj, 281 = Aghireș-Sălaj, 282 = Ciubanca-Someș, 289 = Someșul Cald-Cluj, 290 = Săcuiău-Cluj, 296/1-2 = Lușășul de jos-Bihor, 299 = Cristelec-Sălaj, 302 = Brus turi-Bihor, 339 = Va-

(Pian 117, 362) = om prost (CADE), *Țopârlani* (Lespezi 542/c) = țop + momârlan.

2. Originea din alte regiuni a locuitorilor o arată următoarele: *Pereviznici* (Horecea, 396) = rut. perevez é nec ь (cf. pereved é nec ь) « colonist » (Pawlowski, 100), *Venitură* (132) = veniți din alte sate: « bajocură ra; te bagă la lege ».

3. Următoarele indică condiția socială a locuitorilor (actuală sau trecută): *Argați* (Diochiați, 626) « foarte săraci », *Boeri dela Blăgești* (552), *Hospodari* (Plaiu, 264), *Iobagi* (117), *Mazăli* (Mitești, 546/a, Brășăuți 550/b, Dumbrava-Roșie 558/a), *Pauări* (Recea 174/d) < germ. Bauer, *Țăreni* (264) « din locuri largi, foști iobagi » (< țărani, cf. Pauări).

lea Vinului-Satu Mare, 343 = Cămârzana-Satu Mare, 349 = Groși-Satu Mare, 350 = Budești-Maramureș, 351 = Berbești-Maramureș, 352 = Apșa de Jos-Cehoslovacia, 356 = Vad-Maramureș, 357 = Berința-Satu Mare, 360 = Romuli-Năsăud, 362 = Borșa-Maramureș, 371 = Bruja-C.-Lung, 376 = Stroești-Suceava, 377 = Udești-Suceava, 377/a = Uidești-Baia, 383 = Vârful Câmpului-Dorohoiu, 386 = Marginea-Rădăuți, 387 = Horodnicul de Sus-Rădăuți, 393 = Cernăuți, 394 = Cireș-Opați-Storojineț, 396 = Buda-Cernăuți, 424 = Botoșani, 426 = Duroitoarea Veche-Bălți, 433 = Copăceni-Bălți, 437 = Popeștii de Sus-Soroca, 448 = Șoimari-Prahova, 452 = Rezina-Sat-Orhei, 455 = Rezina-Orhei, 501 = Măgurele-Bălți, 542/a = Tătăruși-Baia, 542/b = Cristești-Baia, 542/c = Lespezi-Baia, 546/a = Miroslavești-Baia, 546/b = Miclăușeni-Roman, 546/c = Doljești-Roman, 547 = Poenari-Roman, 548 = Aprodul-Purice-Roman, 550/a = Siliștea-Neamț, 550/b = Săvinești-Neamț, 552 = Blăgești-Bacău, 556 = Tarcău-Neamț, 558/a = Piatra-Neamț, 558/b = Tupilați-Roman, 558/c = Dobreni-Neamț, 560 = Bistrița-Neamț, 560/b = Dragomirești-Neamț, 566/a = Crăcăuani-Neamț, 566/b = Filioara-Neamț, 569 = Borca-Neamț, 571 = Corbu-Mureș, 572 = Tulgheș-Ciuc, 591 = Lunca-Putna, 592 = Scurta-Putna, 626 = Crăești-Ismail, 665 = Satu Nou-Cetatea Albă, 735 = Cislău-Buzău, 740 = Posești-Prahova, 742 = Drajna de Jos-Prahova, 772 = Fundata-Brașov, 778 = Mățău-Muscel, 782 = Bănești-Dâmbovița, 803 = Călina-Vâlcea, 807 = Cârlogani-Vâlcea, 808 = Maciua-Vâlcea, 816 = Păușești-Otăsău-Vâlcea, 840 = Lumnic-Mehedinți, 846 = Vârtop-Gorj, 854 = Cloșani-Mehedinți, 856 = Jidoștița-Mehedinți, 893 = Ștefănești-Vâlcea, 916 = Băduleasa-Teleorman, 918 = Talpa-Ogrăzile-Vlașca, 962 = Găunoși-Potcovari-Ialomița, 982 = Stelnică-Ialomița.

Numele de localitate citat înaintea numărului topografic, este acela al comunei ai cărei locuitori sunt supranumiți de către locuitorii din comuna citată cu numărul topografic.

4. O stare materială rea arată următoarele supranume la origine calificative injurioase: *Burdani* (264), derivat cu suf. —a n din *burdă* «casă mică, bordeiu, bușdă» (DA), *Stohnăian-bordeian* (455), *Calici* (Ludișor 175/d, Rediu 546/c), *Cenușari* (Felmer 176/f), *Colibași* (Căciulata 177/a, Poiana 179) = cei cari stau în colibe, *Flămânzi* (Petălca 137), *Golani* (Bistra 572), *Golănești* (Perșani 177/c), *Traistă-goală* (Feldioara 173), *Lepșiți* (Vineția-de-Jos 177/b), *Obgheloși* (Ileni 174/f), *Treicalici* (Dealul (?) 550/b), *Zgârie-brânză* (Salva 264, Smulți 626), alături de următoarele strigături: *Di la Benic*, *Une nu-i nimic* (136), *Din Fetindia*, *unde șede sărăcia* (281), *Sângeroasă*, *sat rotund*, *Nici nu-i brânză* *Nici nu-i unt* (572).

5. Dela nume etnice: *Bulgari* (Huși 377/a, Vârlezi 626), *Cățauani* (778), cf. cațao n = grec (DA), *Frânțuji* (Tomnatic 46), *Țidani* (Boia 546/c), *Lipoveni* (Brătești 546/a), *Nemți dila Fraitoc* (42), *Neamț-cotofleant* (46), *Rumânoi* (Făgăraș 176/c), *Ruși* (Proscureni 426), *Săcui* (223), *Șfabi* (Voivodeasa 386), *Țigani* (Vințul-de-Jos 117, Șercaia 176/b, Forăști 377/a, 546/b, Miclăușeni 546/c, Poiana 566/a, 566/b), *Țigani dela Iheciu* (542/a), *Țigani dela Șipote* (552), *Țigani dela Peșteana* (846), *Țigani mănăstirești* (Progota 542/c), *Țigănoi* (Lupești 68) «fiind negricioși»; cf. și: *Dridișeni-s ca Țiganii*, *că-s bătători din gură* (175/f), *Țișteri* (Borsec 571), *Unguri* (Burue-nești, Adjudeni 546/c), *Unguri-beutori* (Beța 137), *Ungureni* (Săliștea 550).

6. După felul de a se îmbrăca: *Betelii* (177/e), *Cămeșoi* (387), *Cațavecari* (377), cf. cațaveică (o haină), *Chebari* (29) = chebariu «haină scurtă», cf. chebă (DA), *Cușmă-lungă* (Vărarea 270), *Gubalăi* (Lăpuș 264), derivat cu suf. -alău dela *gub* = suman, *Ochincari* (Slobozia-Măgurii 501), derivat din *opin*că, *Tehoacă* (177/a): *tihocă* «cojoc ciobănesc cu lâna în afară» (An. Inst. Geogr. II 200), *Tivituri* (164), «poartă — pe vreme rea și la lucru — cioarecii pe dos, cu tivitura sau dunga groasă în afară», *Țundră-lungă* (Iclânzel 244); cf. și: *Părăian de pe răstoacă* *Cu opinci de scroafă neagră* (177/b).

7. Supranume date după aspectul fizic al locuitorilor: *Bișoși* (Valcani și Sânnicolaul-Mare 46), *Bghișoși* (Bicaz 572) « poartă părul mare », *Burtălăteni* (1113), derivat din *burtă-lată*, cu suf. -e-a-n, *Bușeni* (Groși 68), oameni « de statură mijlocie și corpolenți »; cf. *buşan* = om mic, îndesat și robust (DA), *Chiori* (Berivoiu 174/e), *Ciotormeni* (Brebu 350, 356) = *ciotorman* = gușat (DA), *Satulungu-ciungu* (Satulung 182), *Coaie-lungi* (Călinești 350), *Flăncăești* (Aghireș 281), derivat din *fleng, flenc*, -e-a-n-că = « (porc) cu urechile aplecate înainte, bleg » (DA), *Găltofani* (Viștea-de-Jos 173) « cu gâtul gros », *Gârgoieți* (Galda 136) « groși la gât », *Tibrenoci cu grumazii lungi* (Tibru 136), *Guși* (Breaza 174/d), *Gușă-din-Beclean* (166), *Gușă-din-Voila* (166), *Gușalăi* (Hordou 264, Volovăț 386), *Gușați* (20, 26, 174/a, Breaza 174/b, Săvăstreni 174/c, 174/f, Berivoiu 176/a, Comăna-de-Sus 177/a, Șercăița 177/d, Holbav 178/a, 179, Poiana 179, Hârjău 198, Ilva-Mică 264, 270, 362, Verseni 546/a, Mitești 546/a, Moeci 772, Ghinești 782), *Gușeți* (Slatina-de-Mureș 68, Cârna 117, Balomir 117, Clit 273, Timișești 542/b, Agârcia 558/a, Vaduri 560, Tulgheș 571, 572), *Gușați-de-la-Galda* (136), *Gușați-din-Motru* (846), *Gușați-din-Tarcău* (556), *Țânci* (Mititei 264).

Alături de aceste și: *Copți* (Cernele 816) « oameni bolnăvicioși », *Fofârlăi-din-Șoarș* (176/f); cf. *fofârnă* « femeie cârnă, vorbind pe nas » (DA), *Hămușiții* (Râncezi 740); cf. *hămuș*, « zeama de coajă de stejar, în care se ține pielea animalelor spre a se curăți de păr », *Cernatu-leșinatu* (182), *Rânceziții* (Râncezi 740), *Tăpălăgoși* (Bicaz 572).

8. Mult mai bogat în exemple este capitolul supranumelor care stigmatizează defectele psihice și morale. Astfel: *Aprinși* (Văratec 426, 564/a), supranume dat unor oameni impetuși, porniți spre gâlceavă și bătaie, *Bătăuși* (376), *Capsomani* (Beșteloaia 782) = încăpățânați (DA), *Cârcotițe* (Hârșeni 176/a) = 1) « om nemulțumit », 2) « om care târăgănează întreprinderea unei acțiuni, care se dă îndărăt » (DA), *Certarii din Grid* (177/b), derivat din *ceartă*, *Cicereni* (Ormeniș 139); cf. *Cicerea* numele unui sat sărac din vecinătate, prin apropiere de *ciceriș* « individ care nu poate trece nimic cu vederea fără să-și facă obser-

vațiile critice pline de sarcasm » (cf. DA), *Destrăbălați* (Scoreniu 170/a), *Lunateci* (Pojorta 175/g), *lunatic* = nebun, *Năzbătioși* (803), *Șirnean nebun* (772), *Sfătoși* (Beld 137, Blaja 236).

Următoarele iau în bătaie de joc prostia: *Cei ce trag luna cu cârligul* (171/b), *au scos luna din fântână* (174/a, 174/b, Pojorta 175/b, 386), *au scos luna din baltă cu cârligul* (264/a) și de aceea sunt cu *luna 'n frunte* (Sâmbotenii 174/b), toate făcând aluzie la aceeași snoavă cunoscută în multe regiuni (cf. ZANNE, VI, 27, BREBENEL, *Vorbă slabă*, în « Rândunica » I, 200); alții *au suit taurul pe biserică, la iarbă* (171/b, 174/b, 175/g, 264/a), cf. BREBENEL, *Vorbă slabă*, în « Rândunica » I 200, sau *au tăiat limba dela clopot și au făcut-o cu zeamă* (264/a); alții sunt *căzuți din șarigă* (Luța 174/c); alții iarăși *au pușcat mânzu în loc de capră* (174/b), s. (cei din Feldioara) *un câne în loc de lup* (BREBENEL, *Vorbă slabă*, în « Rândunica » II 116—117), (cei din Vineția de jos) *mânzul în loc de lup* (ib. II 116) *ăi care au tuns cloca să sugă puii* (175/g, cf. povestirea snoavei la BREBENEL, *Vorbă slabă*, în « Rândunica » I, 168); *ăia de trag purceaua de coadă ca să nu intre în pământ când rămă* (Vulturești 803). Cu un nume această categorie, de proști, se chiamă: *Capete-goale* (Costești 426), *Netoți* (174/c), *Pălăvatici* (Toderița 176/b), *Prostulești* (Produlești 782), *Zăpăciții din Prundul-Oltului* (803).

Bădărănia e una din scăderile care se stigmatizează des: *Gâltofani* (Voivodeni 175/d), *Gârtofani* (Mitrofani 803); cf. *gârta n*, « om gros la gât »; « bădăran » (WEIGAND, Jb. IX, 225), *Gogomani* (Săvăstreni 174/c, Târlîșua 264), *Gogofani* (Recea 174/f), *Gogovani* (Lupșa 164).

Lenea indivizilor e stigmatizată prin: *ăi de bat păduchii cu lenea* (Țărenca 455), *Boale* (Toderița 176/b).

După diferite alte deprinderi urite: *Băgăi* (Râușor 176/b), *Băgăiași* (176/c), *Gură de băgău* (Râușor 176/c), cei cari țin *băgău* în gură; *Curvinești* (Corvinești 259) prin apropiere de *curvă*; cf. și: *La Cetea, buhai na, Bea zinu cu donița, Primăvara vai de ea* (Cetea 136).

Inclinarea locuitorilor spre *hoție*, e indicată de următoarele: *Bichieri* (30) « fiindcă mai înainte vreme se ocupau cu furtul de porci, găini, găște » = *bicher* « om care se ține numai de petreceri, de chefuri și de ștregării » (DA), *Bicicoși* (Cehăluțiu 236),

b i c i c a ș = pungaș (< ung. b i c s k á s, DA), *Custurari* (264) = tâlhari de mărunțișuri, la târg, *Gherlean* (Ohaba 178/b, Dâmbovicioara 772), cf. DR, III, 446, *Hoți* (176/f, 178/c, 376, Moțca 542/b, Oțeleni 546/c), *Hoți dela Tătăruș* (542/a), *Lotrii* (Comloși 46), *Tăl-hăruș* (Tătăruș 542/a); cf. și: *Ciocmăreni cu guba sură*, *Ziua doarme*, *noaptea fură* (273).

Arată mândria, fala și sărăcia: *Baron cu șinuri pe ismene* (264/a), *Cacă-fală de Toteșteni* (113), *Cacă-fală Straiță goală* (Mesentea 136), *Fală-mare* (Oncești 350, ib. 356), *Făloșii de Silvășeni* (113), *Fuduli* (Recea 174/c), *Fudui* (Voicesți 893), *Năsodean*, *scaun cu jălț*, *Oameni fuduli și flămânzi* (264/a), *Sapă 'n basmă* (626); *Feldiorenii*, j. Brașov) *Se duc la moară cu sacul subsoară și vin cu mâna goală* s. *Fac mămăligă în clopot cu făină din scorbură și o mănâncă cu lapte din ogașia carului* (cf. BREBENEȘ, « Rândunica » II 116).

Zgârcenia e vizată de următoarele numiri: *Beclerene lapte dulce*, *Cumu-l mulge 'n târg îl duce* (175/f), *Sântilie* (376), *Dela țăță 'n târg* (Hurezu 174/c).

9. Arată lipsa de curățenie, felul murdar de a se purta și de a se îmbrăca: *Râiași* (Galați, 161, Șona 176/b), *Râie* (176/f), *Râie din Galați și Făgăraș* (166), *Linginariii 's plini de lindini* (113), *Osânze* (Vlădeni 178/c), *Pocorniță-unsă* (Slobozia-Măguri 501) = pocorniță, un vas în care se păstrează dohotul, *Unsuorși di Calbor* (166) « aveau părul lung și uns cu unt topit ».

10. După felul de a vorbi: *Ha di la Galda* (136), *Șă* (175/d), *Șă la Șăpot* (Dridif 175/b), *Ho*, *Sică* (172/b) după numele de bou Sică, *Cârne-carul* (Cârna 117), *Tuca-na-brè* (Beșinova 46), *Lapce dulce 'n cigăiță* (262, Zagra 265), *Zăgreni*, *dzama ge cuce* (265), alături de: *Boroance* (Porumbacul-de-Jos 171/b), *Căhăli* (Mândra 176/a, c), *Cană* (Ludișor 174/c, 175/f), *Cheltei* (Ludișor 174/c), *Adă cana să bag mreana* (Ludișor 175/f).

11. Foarte bogată este lista supranumelor (mai ales derivate cu sufixul nomen agentis - ar), indicând o îndeletnicire puțin onorabilă sau în tot cazul disprețuită de locuitorii satelor învecinate.

Evident, multe din acestea arată îndeletniciri care în mod cu totul nedrept se pun pe socoteala celor vizați de supranume. În alte cazuri totuși ele coincid cu ocupația predilectă a locuitorilor. Iată asemenea supranume: *Bărbăcari* (Ușcați 501) = păzitori de berbeci, *Belitori* (Parău 177/e) «unul a belit un cal», *Bojogari* (362) = cei cari iau bojogii la tăierea vitelor spre a-i vinde pentru hrana cânilor și a pisicilor; (fig.) hoți de lucruri mici (DA); cf. găinari, *Brânzari* (Săsăuș 172/b, Bârsana 350), *Brosari* (Broșteni 22, 175/b, Mândra 176/c, Mândra 177/e) = cei cu satul situat în preajma unor bălți care conțin multe broaște; cei cari mănâncă sau vând broaște, *Cărbunari* (178/a, Văleni 178/c, Sucevița 378), cei cari fac sau vând cărbuni, *Cepari* (360, Slobozia 550/b) = negustori de ceapă, *Chițicari* (Rus 377, Verseni 546/a, 566/a) «prind pești» numiți pitic = pește mic (CADE), *Chiuari* (Berivoiu 174/d) = piuari, *Cicicari* (Rebrișoara 264, Rebrișoara 270); cf. cicic = un fel de pește mic (DA); cf. chiticari, *Ciobani de veacuri* (Dejani 174/a), *Cioclăși* (Hoghiz 164) = țărani cari vin la oraș cu o cioaclă de lemne de vânzare (DA), *Covrigari* (Rădăuți 386, Rezina 452, Roznov 550/b) = negustori de covrigi, *Cupeți* (62, 236) se ocupă cu negoțul de bucate și de vite, *Folomocari* (30) «își puneau (din răzbunare) folomoace aprinse unul altuia când erau certați», *Găinari* (Răușor 176/f, 217) = negustori (sau hoți) de găini, *Gogoșari* (Drăguși 175/a) fiindcă cultivă mulți cartofi, numiți de ei gogoșare, *Hrișcari* (550/b) = cei cari cultivă hrișcă, *Iconari* (Văleni 350) = negustori de icoane, *Iepari* (816) = hoți de cai, *Lăptari* (Sântilie și Șteia 376), *Lingurari* (Dejani 174/f, Marginea 176/f, Marginea 177/d, Valea-Bourei 377, Probota 542/a, 592) = cei cari fac linguri; cf. Țigani, *Murari* (Ruși 377), *Oieri* (Cut 550/b), *Olari* (Tohanul-Nou 179), *Perjeni* (Gârcina 558/a), *Perjeri* (Bozana 377, 547, Bălătești 566/a, Valea-Seacă 566/b, 377), *Perjări* (Cihorăni 546/a), *Perjari* (Calu 550/b, Bursucari 626) = cei cari cultivă multe (Mold.) perje, *Păscari* (Șagu 42) «prind pește din Timiș», *Piciocari* (Felmer 161), *Picioicani* (Lisa 174/a) = cei cari cultivă (multe) picioici (cartofi); cf. Gogoșari, *Pilari* (62) = negustori; cf. cupeți, *Prunari* (Bogata 164, Orbău 236, Sârbi 350); cf. Pejari, *Răcari* (Voivodeni 174/b, 174/c, Iași 174/e, Voivodeni-Mici 175/b, Iași 175/e—f, Recea 175/g, Voivodeni

175/g) = cei cari prind (și vând) mulți raci, *Rășinari* (218, Lunca 270, 350), *Rogojinari* (918) = cei cari fac (și vând) rogojini, *Scrofari* (Văleni 161) = cei cari cultivă porci, *Sfârșinari* (62) = negustori, cf. *Cupeți*, *Pilari*, *Sulari* (Zărnești 550/b), *Trocari* (Brașov 180) « bătrânii lucrau pe troci găitane », *Văcari* (Vlădeni 178/a, Ciumulești 377), *Vrăbieri* (Băbeni 273).

12. Supranume date după nume de alimente mai obișnuite la cei vizați: *Coleșă* (22), *Cotăriceri* (Ghiroac 42) « fac cotăriți », *Gălușcă* (Horezu 175/e, ib. 176/a), *Mămăligari* (137), *Mămăligă cu cireșă* (Tibru 136); cf. și *Dela măciuca, unde fac mămăliga cât nuca și se păzește cu furca* (808), *Slămină râncedă* (Săsăuș 172/b), *Zamă de cuce* (264) = gresie, mâncare proastă. Cei din Năsăud sunt ironizați cu întrebarea: *Acrui borșu, Năsăudeni?* (264/a).

13. Dela nume de unelte: *Covată rusească* (362), *Duduleni* (816) « mai toți au brevet de vânzare a țuicii » = dudulean = țevă, burlan; cf. *dudă* (CADE), *Grape* (Toderița 176/a, b, c), *Greble-rele* (Netot 174/a), *Greble* (Netot 174/b, f), cf. snoava în legătură cu acest supranume, la BREBENEL, în « Rândunica », I p. 183, *Sule* (Viștea 175/a).

14. Supranume dela nume de fructe sau dela numele indigene ale unor produse agricole mai obișnuite: *Boace* (Glâmboaca 171/a) = un fel de napi (cf. DA), *Cacadări* (Tohanul-Vechiu 179) = măceșe, *Coțobrei* (Mititei, 264); cf. *coțobrel* = arbustul numit și *porumb(ri)el*, (PANȚU, PL.), cf. S. PUȘCARIU, DR., V, 115—116; *Cotoroambe* (269), *Curechi* (Cenad 46), *Foaie de ceapă* (Făgăraș 166, 176/d, Făgăraș 176/f), *Gogoășe* (Voila 175/b, Beclean 175/d, 175/e, Beclean 175/f, 176/a) = cartofi, *Gulii* (Poiana 179), *Hribe-coapte* (Nănești 350), *Pepini* (339), *Prune (din Șona)* (176/b, d), cf. snoava la BREBENEL, în « Rândunica » II p. 103. Cf. și nr. 11.

15. Numele de animale și alte vietăți oferă o largă întrebuintare la formarea supranumelor. Fac — în mod figurat — aluzie la caracterul fizic, psihic sau moral al indivizilor vizați de ele: *Behliță* (Ostrița 396) = o specie de pești mici (DA), *Broaște*

(176/c, e, Mândra 176/f), *Broscoi* (262, Salva 264, Salva 264/a), *Cai* (Șugătag 350), *Capre* (Cănișa 15, 361), *Capre-râioase* (Berbești 356), *Gadine* (Cornești 350) = animal sălbatec, monstru (DA), *Godac* (Proscureni 426) = porc tânăr (DA), *Laba-gudrii* (387), *Gudreni* (Horodnic 386, 387), derivat din *cutră*, *gudră* = cățea, *Gule* (166), cf. *gulă* = cireadă de vite (DA), *Guzani* (542/b), cf. *Șobolani*, *Holani* (Porumbacul-de-Jos 171/a), derivat din *holă* = javră, potaie (DA), *Ied-râios* (22), *Iepuraș* (Lechința 244), *Lupi* (102, 343), *Mânzoci* (162, 177/a), *Mâți* (Crăcești 350), *Mâte* (Huzmezeu 282), *Mățoci* (Aciuța 66/a), *Porci* (Slobozia și Stârcea 393, Duruitoarea-Nouă 426), *Potăi* (Ludișor 175/b), *Scroafe* (49), *Șobolani* (542/b), *Țapi* (Berbești 356), *Vițălușă-curtă* (Oravița 22), *Vulpi* (Feldioara 172/c, Noul-Român 170/a).

Relativ dese sânt supranumele provenite din terminologia ornitologică: *Bufniți* (Domașna 15), *Buhe* (Rucăr 175/a, 290) « femeile își împodobesc capul formând de o parte și de alta niște coarne, care le fac puțin tari de urechi » (175/a), *Buhani* (Rucăr 173), *Cioace* (Brebu 350, Oncești 356), *Cioară* (Corbi 173, 349), *Cocostârci* (Calbor 162), *Ciurezi* (15) « de pe vremea cătanelor nemțâști », *Cuci* « au mâncat cucul » (Vrăniuț 22, 89, Hoteni 350), *Gaie* (Bucium 176/f, 177/d), *Gâscani* (Vineția 177/a), *Gheunoi* (Toderița 177/d), *Granguri* (15), *Grauri* (Căpușul-de-Câmpie 244), *Hoabe* (și *Hoage*) (Netot 174/a, b, c, d, e, f), dela *hoga* « vultur pleșuv » (CADE), *Huhurezi* (282), *Libi* (Plescuța 66/a) = găște, *Pipălaci* (Dumbrava 66/a), *Pitpălăcari* (42) « pră pecetu satului o fost călețca cu pitpălaci », *Pohârle* (Toderița 176/c, e, f, id. 177/d) = gheunoi, *Pupăză* (Acina 66/a, Sărata 171/a, b, Giulești 350), *Rățoi* (Zimbru 66/b), *Sâmburari* (Vad 176/f, Vad 177/c, d, e, Vad 178/b) = botgros, *Urez* (Cioclova 22).

Dela nume de insecte: *Boarne* (174/f) = niște musculițe (DA), *Bombari* (Brășăuț 550/b), *Bunzari* (Bârsana 353), *Corețe* (Beșimbav 172/c); cf. rut. *koréc* = urechelniță, *Lăcuste* (357), *Muște* (Săscior 174/f), *Țânțari* (20), *Țântăruși* (Țânțari 177/c).

16. *Varia*¹⁾: *Aduturi* (Surduc 273) = ?, *Adunături* (236), *Afumați* (Bran 179), *Băboiu* (Sâmbăta 175/b): derivat cu suf. -oiu

¹⁾ Expunem în acest capitol, în ordine alfabetică, toate supranumele care nu intră în capitolele precedente, precum și acele care ne rămân inexplicabile.

din *b a b ă*, sau *b ă b o i u* = pește de apă dulce, coastră (cf. DA), *Băciu* (18) = ?, *Băcuștețe* (Apșa-de-Mijloc 352) = ?, *Băianțoci* (Baia 68) = derivat din *Băianț* cu sufixul augmentativ depreciativ - o c, *Bârcuță* (Boian 396) = *b â r c* (= creștătură pe harag cu care se măsoară laptele), *Boraci* (452); cf. *b o r*, *b o a r ă* = albastru, vânăt (DA), *Bortari* (426, Soca 546/a, Cracăul-Negru 566/a, Văratice și Gropi 566/b), *Bortași* (Progota 542/c) derivat cu suf. - a r, - a ș dela *b o r t ă* (cf. gaură), după informația tuturor membrilor corespondenței satele respective «sunt într'o groapă», *Bujăg* (665) = ?, *Căcăițe* (180) din *c ă c ă u*, *Căcăreze de oaie* (Bucium 176/f), *Căliți* («că s'o unit cu catolicii») (Șinca-Veche și Vad 178/c), *Căpălușeni* (Tătărăuși 542/c) = ?, *Cărluțe* (Hârșeni 176/f) = ?, *Cătănoi* (Șinca-Veche 178/a, 178/b), *Cenușă din Felmer* (162), *Ciobodești* (Aghireș 281) = derivat din ciobotă?, *Cioate* (Brebeni 350) = vită mică, ciotărcă (DA), *Ciutrești* (Cățel 28) = derivat din *c i u t ă* prin amestec cu *c u t r ă* (cf. numele local, *c ă ț e l*), *Cohani* (Vașcău 91) = ?, *Cojani* (Căiuți-Bacău 541), *Colbeci* (377) = ?, *Colițari* (Calbor 176/f) = ?, *Corcicituri* (161) «fiind amestecați cu Sașii», *Corjeni* (377) = ?, *Corlopeți* (377) = ?, *Cotcoreți* (Luța 175/d) = din onomatopeicul *c o t c o r e z ă* (despre găină), *Curele de Sălișteni* (104), *Curmețari* (816) = derivat din *curmeiu*, *curmete* «otgon», *Desciocălați* (Cuciulata 164); cf. *desciocăla* (cf. și *înciocăla*) «a descopcia, a descheia, a descinge»; cf. C. LACEA, DR., III, 744, BOGREA, ib. IV, 809, *Dubi* (264); cf. *d u b*. = dop, astupuș, cf. și *d u b ă*, *Gâtcalăi* (289) = ?, *Gătuleni* (264) = ?, *Găuaze* (Ileni 176/c), *Gaură* (Gherdeal 172/c), *Găureni* (Mitrofani 803), *Găzări* (552) = ?, *Ghiță-cu-prune* (387) = ?, *Giabalăi* (Iorcani 377) = ?, *Gugueni* (Dumbrăvești 816) «satul e în vârful dealului» = ?, *Gugulani* (137) = cf. *g u g u l i* «a desmierda», *Gugi* (Zam și Glod 86) «oameni slabi și proști»; cf. *g o g ă* «ființă supranaturală cu care se sperie copiii»; (Ban.) *g u g ă* «om negru și urcicios» (COSTIN, *Graiul* 114), *Gugulani* (137) = cf. *g u g u l e a* «epitet cu care se desmiardă copiii» (DA), *Haiuși* (Scoreiu 171/a), *Hâpe* (Toderița 176/b) = ?, *Hăță* (Părău 177/c) = cf. (Băn.) *h â ț ă* «turmă de porci» (DA), *Hospe* (Găureni 264/a), *Hurlupi* (Mocod 264, 264/a) = *h u r l u p* «prună tânără stricată, diformată», *Ildei* (452) = ?, *Lipitură* (132) = «oameni veniți din alte sate»; cf. și *l i p i t o a r e*, *Mălăieși* (Julița 68),

Măriniuci (Copăcel 176/a) derivat dela Marin, *Mațe-de-oaie* (Halmagiu 66/a), *Măzâncă* (Slobozia-Măgurii 501), *Măzgari* (Boholț 161, Boholț 176/f), derivat din m â z g ă cu suf. - a r, *Nerțicari* (Horecea 396), derivat din mertic «măsură cu care se măsoară orzul de dat cailor», derivat cu suf. - a r, *Niorcan* (Timișești 542/b) = ?, *Modoli* (22) «Ciuchicenilor, pentru că au mâncat cățelul», *Moroiiu* (Poiana 264/a) «pentru că sunt mulți Țigani», *Mucări* (174/a); cf. m u c ă r i «o sectă religioasă», *Obiele* (Lăpușeni 104), *Ouă-de-lup* (Dridif 175/b, 175/d), *Păpăuțe* (Ludișor 175/b), derivat din p ă p ă (= a mânca), *păpău* (cf. *căcău*), derivat și cu suf. - u ț ă, *Pârâiași* (Cig 236), cf. numele local P ă r ă u, *Pârlițeni* (Cuza-Vodă 782) = derivat dela nloc., *Pârliți*, *Păscălăi* (Turbuța 273); cf. a p ă s c ă l i «a proroci» (cf. și P r o r o c i), *Poede* (Cioara 117) = p u i e d e, p o i e d e «mulțime mare de oameni sau de animale», *Porloage* (Avrig 171/b) = p o r l o g «petec de opincă» p o t l o g, *Pricopsiții din Potcoava* (962), *Proroci* (Șona 176/f); cf. P ă s c ă l ă i, *Scărchinari* (Perșani 178/b, 178/c); cf. a (s e) s c ă r p i n a, *Scăuneni* (Balomir 117) «fiindcă n'au fost iobagi», *Scorțoi-de-pe-Ștearăș* (Grid 178/c), derivat din s c o a r ț ă, *Soacârță* (Tătăruș 542/c) = ?, *Sorici* (Iași 174/b), *Țacote* (Noul-Român 170/a) = ?, *Țâțani* (Beia 159 «pentru că Românii sunt amestecați cu Sașii», Ungra 164, Ciuc și Rodbav 166, Șercaia 176/b, Șercaia 176/e, Crihalma 177/a) = ?, *Tiarcălăi* (572), *Toromaci-cupăr-pe-limbă* (452) = ?, *Tricolici* (Dumbrava 550/b), cf. p r i c o l i c i, *Tumurugi* (572) = t u m u r u g «lemn gros și rotund (pentru construcții)» (CADE).

Alături de aceste mai atragem atenția asupra unor expresii batjocoritoare, care fac aluzie la un fapt memorabil din viața celor pe cari-i vizează, sau care-i caracterizează ironizându-i. Astfel, unora li se strigă: *Mâța 'n verze* (175/b, 175/d) «pentru că la o nuntă o femeie supărată pe miri, a pus o mâță în oala cu verze», altora *Săvăstrenii-Hangului* (175/f); unora *dela capre* (542/c), altora că *belesc vidra și-o mânâncă* (Telciu 264/a); unora că *au închis grapa în cucuruz* (Porumbacul-de-Sus 171/b) sau *în holdă* (Netot 175/g), altora: *bă, înțărcaților cu cărbuni* (Bârsanu 803) și iarăși altora: *Rus, paparus, De unde dracu te-a adus? Dela Fântâna rece, Cu trei coarne de berbece, Dracul să te 'nnece* (Proscureni 426).

17. În sfârșit remarcăm o categorie de supranume interesante prin formația lor:

a) Alături de numele localității celor luați în batjocură se alătură un element de caracterizare, care uneori rimează cu numele localității: *Satulungu - ciungu* (182), *Turcheșu - coldușu* (= cerșetor) (182), *Cernatu - leșinatu* (182), *Lidișoru - ponoru* (175/f);

b) Între supranume și numele de batjocură există o asemănare fonetică. De cele mai multe ori supranumele e o formă scurtată a numelui de localitate, sau e format prin adăugarea, prin substituirea sau prin dispariția unuia sau mai multor sunete. Astfel: *Boace* (Glâmboaca 171/a), identificat astfel cu *boace* = un fel de napi, *Burețeni* (Borțeni 542/b), cf. *b u r e ț i*, *Cârne-carul* (Cârna 117), *Cicereni* (Ormeniș 139), după *Cicerea* (sat sărac din apropiere), apropiat astfel de forma indigenă *c i c e r i ș* « om care nu poate trece nimic cu vederea fără a-și face observațiile critice pline de sarcasm » (cf. DA), *Curvinești* (Corvinești 259), apropiat astfel de *c u r v ă*, *Hoți* (Oțeleni 546/c), *Netoți* (Netot 174/c), *Prostulești* (Produlești 782), *Râncezit* (Râncezi 740), *Tălhăruși* (Tătăruș 542/a).

ȘT. PAȘCA

9. RECTIFICARE

În recensia lui V. Bogrea asupra broșurii lui Traian Ichim despre Alecu Russo (Dacoromania, anul III (1924), p. 862), se reproduc niște documente comunicate de mine, în care s'a cetit greșit *e* în loc de *ĕ*:

La rândul 15: a se ceti *ĕlenului* (член = membru), iar nu *Elenului*.

La rândul 23: a se citi *ĕlen*, iar nu *Elen*.

Ca urmare trebuie șters pasajul dela rândurile 35—36: « De remarcat naționalitatea « elenă » ce se atribuie, în acest document, lui Russo ».

G. T. KIRILEANU

10. IARĂȘI « MURĂ » LA DACOROMÂNII

În « Dacoromania » V, p. 619—621, am arătat că cuvântul « mură », cu sensul « foiosul vitelor », se întâlnește nu numai la Aromâni, cum